کاغذ اخبار

تلاش‌ها برای جهانی شدن «سوگ در خانه»

«سوگ در خانه» اولین سوگواره فیلم کوتاه درباره سید و سالار شهیدان امام‌حسین (ع) است، مدیریت این رویداد را مجید مجیدی کارگردان سینما بر عهده‌گرفته و روز گذشته در نشست خبری که برگزار کرد، به تشریح جزئیات این رویداد پرداخت. او حرف‌های جالبی هم درباره آیین سوگواری امام‌حسین(ع) و لزوم حفظ آن در شرایط کنونی جهان بیان کرد. مجیدی در بخشی از سخنان خود گفت: سوگواری برای حضرت اباعبدا... مرز نمی‌شناسند و از ادیان هم عبور می‌کند. حتی در هند دیده‌ام که نسبت به امام‌حسین (ع) ادای احترام می‌کنند که این موضوع وجوه مختلف شخصیت امام‌حسین (ع) را نشان می‌دهد چقدر انسان کاملی بوده که مرزها را درنوردیده‌است. ما فکر کردیم این ایام کرونایی، فرصت خوبی است که به وجوه و ابعاد مختلف این ماه بپردازیم تا ماندگار شود. این ایام کرونایی خواهدرفت ولی خواستیم تجربه این ایام در فرهنگ حسینی ما ماندگار شود.

او همچنین افزود: امسال عزاداری‌ها بیشتر در خانه برگزار می‌شود. ما فکر کردیم بهتر است خلاقیت در برگزاری این مراسم بروز و ظهوری داشته باشد. مدیر رویداد هنری. عاشورایی سوگ در خانه عنوان کرد: برای مثال ما همه این تجربه را در این ایام کرونایی داشته‌ایم که پدربزرگ‌ها مادربزرگ‌ها را نتوانسته‌ایم ببینیم و بیشتر به صورت تصویری با آنها ارتباط گرفتیم. چند نفر از بچه‌های فامیل تصمیم می‌گیرند پرچمی را بر در خانه آنها نصب کنند و یک عزاداری راه بیندازند. یا می‌گفتند درخت توتی مقابل پنجره منزلی بوده که هر سال در فصل زمستان آن را هرس می‌کردند تا نقطه دید را نگیرد، امسال به دلیل کرونا نشده و نقطه دید را گرفته‌است، خود پدربزرگ و مادربزرگ شکایت می‌کردند امسال چگونه عزاداری را به تماشا بنشینیم. بچه‌هایشان تصمیم گرفتند این شاخه‌ها را کنار بزنند تا آنها بتوانند عزاداری را نگاه کنند، آنها بیشتر در خانه بودند و این موضوعات دستمایه خوبی برای کار ما بود. این‌که ما گفتیم امکانات تخصصی لازم نیست به این معنا نیست که نوع نگاه ابتدایی باشد ما می‌خواستیم فقط سهولت در ساخت باشد. به گفته او، هیات انتخاب تا اربعین ۴۰ فیلم را انتخاب کرده و در فضای مجازی به نمایش می‌گذارد و هر فیلمی که بیشترین بازخورد را داشته‌باشد، عنوان فیلم برتر از دیدگاه مردم را دریافت می‌کند. زمان اختتامیه این رویداد دوازدهم آبان شب ولادت رسول‌اکرم (ص) خواهد بود.

به سراغ تعدادی از فعالان فرهنگی خارج از ایران رفته‌ایم تا از تجربیات خود در اشاعه فرهنگ حسینی برای‌مان بگویند

پرچم شاه کربلا بالاست

+ گفت‌وگو با مهدی قزلی به بهانه انتشار کتاب قصه کربلا

+ مطالب محرمی دیگر در آستانه عاشورای حسینی

اشاعه فرهنگ حسینی در ۴ گوشه جهان مدت‌هاست که رسالت شیعیان کل جهان شده است

۱۰

درباره ۱۱ مستند محرمی متنوع و جذاب که این روزها عرضه شده‌است

بچه‌هیاتی‌ها به تماشا

زینب مرتضایی‌فرد

دبیر فرهنگ و هنر

درباره شیوه تولید و عرضه فیلم‌های مستند در ایران، مدت‌ها بحث بر سر این بود که این دسته از تولیدات، علاوه بر روبه‌رویی با مشکلات عدیده در مرحله تولید اعم از حمایت، امیدی هم برای عرضه و دیده‌شدن، آن‌طور که شایسته‌شان است، ندارند. حالا مدت‌هاست سینمای مستند ایران از این کلیشه البته به‌حق و دردناک رهایی یافته و مدت‌هاست موسسه‌هایی دولتی و خصوصی، راه را برای تولید مستند با وجود مشکلاتی که همچنان پابرجاست، هموارتر از پیش کرده‌اند و در ماجرای عرضه هم، سینمای مستند ایران، امروز وضعی بهتر از همه سنوات گذشته دارد. هم تلویزیون با شبکه‌ای اختصاصی به مستندها می‌پردازد و هم شبکه نمایش خانگی، عادتِ انتشار فیلم‌های مستند را هرچند به صورت اندک و آرام‌آرام، پذیرفته‌است. در این میان، وی‌اودی‌ها هم به یاری این‌گونه آثار آمده‌اند و اتفاقا استقبال از آنها در این سامانه‌ها کم هم نیست. حالا می‌بینیم که فیلم‌های مستند، پابه‌پای آثار داستانی تماشا می‌شوند. به نوعی می‌شود گفت تماشای فیلم‌های مستند به مانند چند دهه اخیر، مختص به قشر محدودی نیست. در این میان سازمان‌ها و موسسه‌هایی هستند که در خلال دیگر فعالیت‌های هنری‌شان، تولید و عرضه فیلم مستند را هم در دستور کار دارند و در این ماجرا، پیگیرانه هم عمل می‌کنند. سازمان هنری رسانه‌ای اوج، یکی از این سازمان‌هاست. پیش از این نیز شاهد تولید مجموعه مستندهایی از این سازمان بوده‌ایم؛ از جمله دو مجموعه‌ای که با عنوان‌های «مطالبه‌گر» و «روحانیون برجسته» تولید و عرضه شده‌بود. حالا این سازمان، از مجموعه‌ای جدید رونمایی کرده‌است. همزمان با فرارسیدن ماه محرم بسته ویژه محرمی سازمان هنری-رسانه‌ای اوج شامل ۱۱ اثر مستند رفت روی خروجی سایت‌های عرضه آنلاین فیلم. این سومین مجموعه مستندی است که سازمان هنری رسانه‌ای اوج در فضای اینترنت عرضه می‌کند؛ ۱۳ اثر مستند مرتبط با ماه محرم و عزاداری سید و سالار شهیدان شامل ترکیب‌بند، سقا، ماجرای تایلند، نخل شمرون، مثل سرو، ساموئل، حاج مرزوق، سید ظهیر، مداح، تکیه نفر آباد، آوای شب دهم، چهارپایه و از خون جون. این فیلم‌ها را می‌توانید در پلت‌فرم‌های تماشای آنلاین فیلم ببینید؛ در فیلیمو، نماوا، فیلم‌گردی و عماریار.

۱ ترکیب‌بند درباره شعر معروف محتشم

حتما معروف‌ترین شعری است که در ماه محرم به گوش‌تان خورده‌است. شعر معروف محتشم کاشانی با آغاز «باز این چه شورش است» که به نوعی مادر شعر عاشورایی فارسی محسوب می‌شود. مستند «ترکیب‌بند» که در نامش هم اشاره‌ای به قالب این شعر یعنی ترکیب‌بند دارد، به تحلیل و بررسی این شعر پرداخته‌است. امیر آذین این فیلم را چهار سال پیش در خانه مستند ساخته‌است.

۲ سقا از همدان به تهران

اگر در ایام عزاداری امام حسین (ع) گذرتان به همدان افتاده باشد، لابد مراسم مرتبط با آداب و رسوم سقایی‌شان را دیده‌اید. مستند سقا درباره همین آیین است. کارگردانش محمد کوکبیان است و تهیه‌کننده‌اش حمید عبدا...زاده. سال ۱۳۹۶ تولید شده و روایتی به دست می‌دهد از هیات سقاهای استان همدان. چند سالی می‌شود همدانی‌ها حسینیه‌ای در تهران راه‌انداخته‌اند با آداب و رسوم سقایی.

۳ ماجرای تایلند تایلندِ متفاوت

اسمش شاید شما را به این گمان انداخته‌باشد که این مستند قرار است به جاذبه‌های مرسوم این کشور برای گردشگران بپردازد اما از این خبرها نیست. مستند ماجرای تایلند به کارگردانی مجتبی رضوانی و تهیه‌کنندگی مهدی مطهر که سال ۱۳۹۴ تولیدشده، فعالیت‌های رسانه‌ای و مذهبی جمعی از مسلمانان تایلند در حمایت و پیروی از ولایت فقیه و رهبری امام خمینی(ره) و آیت‌ا... خامنه‌ای را به تصویر کشیده‌است.

۴ نخل شمرون رسم اهالی شمال پایتخت

حتما آوازه‌اش را شنیده‌اید؛ نخل محله شمیران را می‌گوییم که سال‌ها اهالی شمال پایتخت در محرم از آن در مراسم نخل‌گردانی استفاده می‌کردند. مستند نخل شمرون به کارگردانی علی نیکبخت که سال ۱۳۹۵ در خانه مستند تولید شده، البته فقط به همین نخل نمی‌پردازد. این اثر رفته سراغ تکیه‌ها و حسینیه‌های قدیمی شهر تهران و سعی کرده گوشه‌ای از تاریخچه آن را در خلال صحبت با متولیان آن به تصویر بکشد.

۵ مثل سرو سفر به خاستگاهِ نخل

در این مستند هم بحث بر سر نخل است. این بار از شمال تهران، به یزد می‌رویم؛ جایی که سنت نخل‌گردانی، از آنجا پاگرفته‌است. مستند مثل سرو به کارگردانی علیرضا میرکنی که سال ۱۳۹۶ در خانه مستند تولید شده، اثری پیرامون نحوه عزاداری مردم یزد و نخل‌هایی است که در مجلس عزاداری مورد استفاده قرار می‌گیرند.

۶ ساموئل آبرسانی به شرق کنیا

این یکی حال‌وهوای محرمی ندارد، اما به موضوعی می‌پردازد که در محرم بیشتر به چشم می‌آید؛ کمک‌های انسان‌دوستانه. مستند سه‌قسمتی ساموئل به کارگردانی مجید عزیزی که بازهم محصول خانه مستند است، سال ۱۳۹۲ تولیدشده و روایتی است از کمک‌های انسان‌دوستانه جمهوری اسلامی ایران به کشورهای فقیر و این بار عهده‌دار آبرسانی به جزیره‌ای مسلمان‌نشین در شرق کنیا است. مهندسان ایران با فناوری و وسایل کاملا ایرانی اقدام به لوله‌کشی به طول ۱۴ کیلومتر می‌کنند تا آب آشامیدنی به جزیره فازا برسانند.

۷ حاج‌مرزوق درباره پدر مداحی معاصر

محمد مرزوق عرب حائری را مداح‌ها خوب می‌شناسند. به نوعی می‌شود گفت امروز هر کس جزو مادحین محسوب می‌شود، نظری به شیوه مداحی او داشته‌است. از او به‌عنوان پدر مداحی معاصر ایران یاد می‌شود. مستند حاج‌مرزوق به کارگردانی بابک مینایی و تهیه‌کنندگی مهدی مطهر که در سال ۱۳۹۴ ساخته شده، زندگینامه او را به تصویر کشیده‌است.

۸ سیدظهیر از کالیفرنیا به کربلا

چند سال پیش بود که خبرهایی از او به گوش رسید؛ یک روحانی پاکستانی که در آمریکا زندگی می‌کرد. زندگی عجیبی داشت. باورش سخت بود اما او هر ماه عازم کربلا می‌شد. مستند سیدظهیر به کارگردانی محمدهادی نعمت‌اللهی که پنج‌سال پیش در خانه مستند تولیدشده، درباره همین روحانی است؛ کسی که هر ماه برای اجرای پنج روز برنامه زنده در حرم امام‌حسین(ع) خود را از کالیفرنیا به کربلا می‌رساند.

۹ مداح این بار برای جوان‌ها

خوبی این مجموعه مستند که در حال معرفی‌اش هستیم این است که می‌توانید با تماشای آنها سیری مشخص را دنبال کنید و درعین‌حال مستندهایی متنوع هم ببینید. مثلا مستند حاج‌مرزوق را به‌عنوان پدر مداحی نوین ایران که دیدید، می‌توانید بنشینید به تماشای مستند مداح که در پنج قسمت به کارگردانی احمد کشاورز و تهیه‌کنندگی مهدی مطهر در سال ۱۳۹۳ ساخته شده‌است. این بار مداحان جوان سوژه مستندساز شده‌اند؛ در قالب گفت‌وگوهای کوتاه و در پاسخ به چگونگی ورود آنها با این حرفه و تاثیرپذیری هرکدام از مداحان پیشکسوت و سبک انتخاب‌شده آنها.

۱۰ تکیه نفرآباد اولین تکیه تهران

حالا تهران پر از تکیه است. تعدادشان بسیار بیشتر از سابق است. اما تا حالا به این فکر کرده‌اید که اولین تکیه را چه کسی کجای تهران برپاکرده‌بود؟ نمی‌خواهد فکرش را بکنید. مستند تکیه نفرآباد به کارگردانی علی نیکبخت و تولیدشده خانه مستند به این پرسش پاسخ داده‌است. این مستند روایتی است از تاریخچه ساخت اولین تکیه عزاداری شهر تهران که به بیان خاطرات بانیان و گزارش کارهای هیات، به اهمیت و جایگاه عزاداری سنتی می‌پردازد.

۱۱ آوای شب دهم دختر ناشنوای هیات‌ها

محرم که می‌شود عده‌ای هم هستند که یاد ناشنواها می‌افتند و به این فکر می‌کنند کاری کنند آنها هم از نواهای این ماه فیض ببرن.د. مستند آوای شب‌دهم به کارگردانی سمیه کرمی، درباره دختری به نام سعیده است که پدر و مادری ناشنوا دارد و مترجم هیات عزاداری ناشنوایان است. او تلاش می‌کند به‌رغم مخالفت‌های دیگران در هیات شرکت کرده و برای بچه‌های ناشنوا مداحی‌ها را به زبان اشاره برگرداند.

یادداشت:
حمید نورشمسی
روزنامه‌نگار

پاندمی و پوست‌اندازی تازه بازار کتاب

طرح تابستانه کتاب موسسه خانه کتاب و ادبیات طی روزهای گذشته به پایان کار خود رسید و مطابق با اعلام مدیرعامل این موسسه توانست به فروش بیش از ۱۹ میلیارد تومان کتاب منجر شود. این اتفاق در شرایطی رخ داده‌است که در سال جاری کشور در وضعیت اقتصادی ویژه‌ای به سر می‌برد و به دلیل آشکارتر شدن فشار ناشی از تحریم‌های اقتصادی، سبد خرید خانوارهای ایرانی روزبه‌روز لاغرتر و سهم کالاهای فرهنگی در آن کمتر می‌شود. اهمیت این موضوع زمانی خود را بیشتر نشان می‌دهد که یادآوری شود در این روزها سهم هزینه‌کرد خانوارهای ایرانی برای استفاده از خدمات تلفن‌همراه بسیار بیشتر شده‌است و حتی آبونمان استفاده از وی‌اودی‌های شبکه نمایش خانگی نیز افزایش پیدا کرده‌است.

افزایش هزینه استفاده از تمامی سامانه‌های ایجاد سرگرمی و دسترسی به اطلاعات بار دیگر این فرصت را فراهم آورده‌است تا صنایع مختلف فرهنگی به‌منظور جذب مخاطب و بازارسازی برای خود در رقابتی بر سر کاهش قیمت محصولات وارد شوند و در این میان کتاب و محصولات چاپی نیز این فرصت را پیدا کرده‌است تا بتواند مخاطبان بازار خود را بار دیگر تعریف و جذب کند.

بازار کتاب در ایران این روزها متاثر از چند پدیده است. نخست انتخاب آثاری با رویکردهای خاص سیاسی و اجتماعی که نمونه بارز آن کتاب جان بولتون است که سه ترجمه از آن به بازار کتاب عرضه شده‌است و پیشتر نیز کتاب‌های افشاگرانه درباره کاخ‌سفید و یا سایر مسؤولان آمریکایی و حتی اروپایی و در کنار آنها بازخورد بالای آثاری مانند پاندمی، تازه‌ترین کتابی که از اسلاوی ژیژك، فیلسوف نوگرای معاصر در ایران منتشر شده‌است را نیز باید افزود. این مساله نشان می‌دهد بازار کتاب در ایران در حال یك پوست‌اندازی و دگردیسی محتوایی است و مخاطبانی خاص و متفاوت در آن در حل رویش هستند.

از سوی دیگر گسترش فضای استفاده از کتاب‌های الکترونیك و صوتی در دوره پاندمی در ایران نیز بازار تازه‌ای است که می‌تواند برگ برنده صنعت نشر در رقابت با سایر تولیدکنندگان محصولات فرهنگی به‌شمار بیاید که در این میدان داده‌های آماری حاکی از نوعی جهش تازه به این محصولات است. داده‌های آماری عرضه‌کنندگان این محصولات نشان می‌دهد که در کنار رونق استفاده از وی‌اودی‌ها در ایام پاندمی، استفاده از این محصولات نیز با افزایش بالایی روبه‌رو بوده‌است. این موضوع در فرصت اندك باقیمانده تا فصل پاییز و برگزاری احتمالی نخستین نمایشگاه مجازی کتاب در ایران این امکان را پیش‌روی تمامی فعالان در این عرصه قرار داده‌است تا با اقداماتی ابتکاری و تازه و خلاقه بتوانند ورق را در بازار سنتی نشر ایران برگردانده و مناسبات حاکم بر بازار نشر را به شکلی دیگر معرفی و اعلام کنند.